

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Авраменко С.М.

аспірант,

Національна академія внутрішніх справ

ВИДИ ЕКСПЕРТИЗ, ЯКІ ПРИЗНАЧАЮТЬСЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ РОЗБЕЩЕННЯМ НЕПОВНОЛІТНІХ

Експертиза є одним із унікальних способів отримання цінної доказової інформації, самостійною процесуальною формою отримання нових доказів у кримінальному провадженні, а також перевірки та уточнення доказів, уже наявних у матеріалах кримінального провадження. За допомогою експертизи, що проводиться на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва й ремесла, встановлюються фактичні дані, які мають доказове значення.

Питання експертизи загалом, а також у контексті розслідування окремих злочинів досліджувалося неодноразово, проте поза увагою вчених залишилися особливості проведення експертних досліджень у справах про злочини, пов'язані із розбещенням неповнолітніх. І це при тому, що більшість розбещень неповнолітніх вчиняється в умовах неочевидності, тому крім показань потерпілих та результатів впізнання, вина злочинців може бути доведена лише висновком експертизи.

На наш погляд, у справах щодо розбещення неповнолітніх, доречно призначати судово-медичну, судово-психіатричну, судово-психологічну, молекулярно-генетичну, одорологічну, судово-грунтознавчу, мистецтвознавчу, трасологічну експертизи.

Судово-психіатрична експертиза проводиться із метою виявлення психічних захворювань у підозрюваного для визначення неосудності чи обмеженої осудності особи. Враховуючи дану категорію справ судово-психіатрична експертиза застосовується досить часто, адже люди, які вчиняють розбещення неповнолітніх часто страждають на різні психічні розлади, такі як педофілія, ефебофілія, німфофілія.

Непоодинокими є випадки направлення потерпілої неповнолітньої особи на судово-психологічну експертизу, для встановлення психічного стану дитини та визначення характеру психологічної травми, що була

завдана дитині в результаті розбещення, впливу пережитого стресу на подальший розвиток дитини та інших обставин, пов'язаних із психічним та психологічним станом дитини [2, с. 258].

В. В. Нечаєв висловлюється про необхідність проведення малолітнім потерпілим від статевих злочинів комплексних психолого-сексологічних експертиз (КПСЕ) [1, с. 303]. Центральним питанням даних експертиз є з'ясування можливості малолітніх потерпілих адекватно сприймати події, які відбувалися з ними, якщо у слідства виникнуть сумніви в цьому.

Одним із найефективніших засобів під час доказування учинення підозрюваним розпусних дій є призначення молекулярно-генетичної експертизи, яка проводить дослідження мікрослідів на клітинному рівні. Це дозволяє ідентифікувати злочинця за слідами крові, слини, сперми, клітинами епітелію, частинами тканин і органами людини, волоссям. Одним із головних питань, яке порушують під час цієї експертизи, є: міг чи не міг цей біологічний матеріал (кров, сперма, піхвовий епітелій, інший біологічний матеріал) походити від конкретної особи.

Однак слід пам'ятати, що сьогодні наукові дослідження у галузі генетики ДНК-аналізу, імунологічні та цитологічні дослідження, а також одорологічні дослідження не можуть бути використані для ідентифікації особа однойцевих близнюків [2, с. 257].

Одорологічна експертиза є ефективна у разі факту відсутності біологічного матеріалу, але наявності якісно відібраних запахових зразків під час слідчих (розшукових) дій. Ділянками ймовірного знаходження запахових слідів є: ручки дверей приміщень, яких торкався злочинець; сидіння і підлога автомобіля; особисті речі злочинця, виявлені на місці злочину [3, с. 167].

Не рідко розбещення неповнолітніх вчиняється в парках, у лісі, внаслідок чого на одязі потерпілої особи і злочинця залишаються сліди ґрунту, в таких випадках є необхідність у призначенні судово-ґрунтознавчої експертизи.

У випадку, коли способом вчинення розбещення неповнолітніх є демонстрація потерпілим порнографічних творів, а саме фільмів, журналів, фото. Необхідно вилучати такі предмети і призначати за ним мистецтвознавчу експертизу, щоб визначити, чи є дані предмети порнографічними.

На думку Є. С. Хижняка, всім особам, підозрюваним у вчиненні статевих злочинів щодо малолітніх, необхідно призначати і проводити комплексну сексолого-психолого-психіатричну експертизу (КСППЕ). Це обумовлюється сексуальним характером злочину, і його можливим зв'язком з сексуальними розладами. Метою даної експертизи є не тільки з'ясування питання про осудність-неосудність обстежуваної особи, а й виявлення ступеня впливу психічних та сексуальних особливостей на її

поведінку, а також розробка рекомендацій для її корекції. Особливості статевих злочинів щодо малолітніх входять в предмет цілого ряду юридичних наук – кримінології, кримінального права і кримінального процесу, судової психології та судової психіатрії. Тому найбільш ефективним є комплексний підхід, що полягає у спільній оцінці результатів проведених психіатрами, психологами і сексопатологами досліджень з метою отримання відповідей на питання, що цікавлять органи розслідування [3, с. 169-170].

Кожен конкретний випадок вчинення розбещення неповнолітнього індивідуальний, тому можливе застосування й інших видів експертиз, наприклад почеркознавчої експертизи.

Отже, призначення та проведення експертиз в справах, що стосуються розбещення неповнолітніх відіграє важливу роль у встановленні винних осіб. Досить часто результати експертизи є чи не єдиним доказом у кримінальному провадженні. В даній категорії злочинів застосовується декілька видів експертиз, в залежності від способу вчинення злочину, місця вчинення, слідів, що залишилися, особи потерпілої та підозрюваної.

Список використаних джерел:

1. Нечаев В. В. Основы судебно-психологической экспертизы [Текст] / В. В. Нечаев. – М. : ЮНИТИ – ДАНА : Закон и право, 2000. – 333 с.
2. Особливості розслідування окремих видів злочинів : збірник методичних рекомендацій / за заг. ред. О. В. Авраменка, Р. І. Благуті, О. В. Захарової. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 692 с.
3. Хижняк Є. С. Особливості розслідування статевих злочинів щодо малолітніх [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 09 / Є. С. Хижняк. – О., 2013. – 233 с.